

Jaarverslag
2023

PERSPECTIEF OP HERSTEL

INHOUD

VOORWOORD	3
1. <u>Herstelbemiddeling</u>	4
2. <u>Ontwikkelingen in 2023</u>	11
3. <u>Kwaliteit, deskundigheid en onderzoek</u>	19
4. <u>Brede bekendheid herstelbemiddeling</u>	23
5. <u>Organisatie</u>	26
6. <u>Cijfers</u>	28

Perspectief
herstelbemiddeling

VOORWOORD

Perspectief op herstel

Herstel na een ingrijpende gebeurtenis. Dat is waar we voor staan. We kijken terug op een goed jaar, waarin we meer daders en slachtoffers hebben kunnen helpen om een stap in hun herstel te zetten.

Het thema van ons jaarverslag is Perspectief op herstel. We vinden het belangrijk om als organisatie midden in de samenleving te staan. We investeren daarom in innovatie en onderzoek, om zo dicht mogelijk aan te sluiten bij ontwikkelingen in de samenleving en de behoeften van betrokkenen. We blijven onze dienstverlening ontwikkelen om zo veel mogelijk waarde te kunnen toevoegen voor betrokkenen.

Ook in 2023 hebben we hier veel aandacht aan besteed. Eén van de innovaties is de ontwikkeling van dienstverlening in die zaken waarin de andere betrokkene geen contact wenst of niet bekend is. Zo zijn we gestart met Samenspraak, waarbij mensen in gesprek gaan die niet verbonden zijn aan dezelfde gebeurtenis, maar wel aan eenzelfde soort delict. Een andere innovatie is de ontwikkeling van herstelcirkels, waarbij de focus ligt op herstel van en met de naasten.

Vanuit onze ambitie om midden in de samenleving te staan hebben we ook geïnvesteerd in een laagdrempelige toegang tot en vindbaarheid van onze dienstverlening. Omdat we vinden dat iedereen de mogelijkheid zou moeten hebben om herstelbemiddeling te onderzoeken. Zo hebben we gewerkt aan een toegankelijk aanmeldproces, brede bekendheid en de samenwerking met onze partners.

Dit blijven we doen in 2024. Juist nu, waar de samenleving lijkt te verhard en polariseren moeten we laten zien dat het anders kan. Elkaar vragen stellen, antwoorden geven, elkaar in de ogen kijken leidt tot erkenning, meer begrip, minder woede en minder angst. Ook de huidige problemen in de strafrechtsketen, met de voorraden en lange wachttijden, vragen om innovatieve oplossingen en samenwerking.

We nodigen u uit om ons jaarverslag te lezen. En om komend jaar met ons samen te werken om mensen die een ingrijpende gebeurtenis hebben meegemaakt perspectief op herstel te bieden.

mr Rosa H.M. Jansen, MPA
voorzitter Raad van Bestuur

drs Edward M. van der Kruijk, MBA
Raad van Bestuur

mr Nathalie de la Cousine
directeur Perspectief Herstelbemiddeling

1

HERSTELBEMIDDELING

Wat herstelbemiddeling kan brengen kan voor iedereen anders zijn. Bemiddelaars horen vaak van slachtoffers dat ze vragen willen stellen zoals 'waarom ik?' en dat ze op zoek zijn naar erkenning voor wat er is gebeurd. Ook iemand in de ogen kijken en het kunnen vertellen wat de impact is geweest kan helpend zijn voor de verwerking. Daders kunnen onder andere berouw en medeleven tonen, antwoorden geven en vragen stellen. Maar zij kunnen ook vertellen over de impact van het delict op hun leven. Geregeld worden tussen deelnemers concrete afspraken gemaakt, bijvoorbeeld als ze in elkaars omgeving verkeren. Wat doe je als je elkaar tegenkomt? Daarover helderheid hebben geeft regie en handelingsperspectief.

Perspectief Herstelbemiddeling brengt betrokkenen van een ingrijpende gebeurtenis met elkaar in contact. Denk aan een verkeersongeval, een misdrijf of aan (seksueel) grensoverschrijdend gedrag. Het gaat vaak om slachtoffers en daders of veroorzakers (van bijvoorbeeld een verkeersongeval), maar ook om nabestaanden, familieleden, getuigen of andere betrokkene(n). Ook kunnen vertegenwoordigers van instanties, zoals een (bestuur van een) vereniging deelnemen. De bemiddelaars bereiden het contact zorgvuldig voor, stemmen de verwachtingen af en maken afspraken over het verdere verloop. Deelnemers bepalen wat zij zeggen en welke afspraken zij maken. Ook bepalen ze het tempo en de vorm van contact. Naast een gesprek kan worden gekozen voor een pendel, briefwisseling, groepsherstel of een videoboodschap. Zo hebben deelnemers ook zelf de regie over het bemiddelingstraject met als doel het zetten van een stap in hun eigen herstel.

Nadat een betrokkene zich heeft aangemeld bij Perspectief telt iedere stap. Onze ervaring is dat ook als de ander niet openstaat voor contact, een aanmelding toch een stap in het verwerkingsproces kan bieden. Doordat de aanmeldende partij het verhaal vertelt aan de bemiddelaar en de bemiddelaar luistert. Doordat de bemiddelaar inventariseert wat de (contact)wensen van betrokkene zijn en confronterende vragen stelt. Het stellen van dat soort vragen zet deelnemers als het ware ongedwongen aan tot nadenken over wat in het traject nodig is met als beoogde doel dat het hun herstel oplevert.

Bij sommigen leeft de veronderstelling dat herstelbemiddeling vooral iets is voor slachtoffers. Maar ook daders en verdachten kunnen baat hebben bij herstelbemiddeling. Het helpt daders en verdachten om inzicht te krijgen, in het herstellen van relaties en de pagina om te slaan. Onderzoek wijst uit dat herstelbemiddeling de kans op recidive verlaagt.

Hoe herstelbemiddeling bijdraagt tot minder recidive, over het belang van herstelactiviteiten in de gevangenis en welke rol een herstelbemiddelaar daarin kan nemen, vertelt Bart Claes.

"Een herstelbemiddelaar is een belangrijke ambassadeur van de herstelgedachte."

Bart Claes

Bart Claes is lector Transmuraal Herstelgericht Werken aan Avans Hogeschool. In 2005 startte hij met het binnenbrengen van het thema herstel in de Penitentiare Inrichting (PI). Hij heeft ook een tijdlang zelf gewerkt als sociaal werker en herstelbemiddelaar in gevangenissen. In 2012 promoveerde Bart op het thema 'Herstel in detentie' en deed heel wat onderzoek naar hoe herstel bijdraagt tot het stoppen met misdaad.

"Het is belangrijk dat de herstelbemiddelaar de taal en het gezicht van herstel in de PI binnenbrengt. Zichtbaar maken wat slachtoffers zijn en slachtofferschap betekent, wat herstel kan betekenen, of thema's bespreken zoals het erkennen van het misdrijf en het opnemen van verantwoordelijkheid. Ook dat de relatie met je partner, kind of andere naasten die schade of impact ervaren van je straf of verblijf in detentie kan worden hersteld en dat er mogelijkheden zijn om deel te nemen aan herstelbemiddeling. Niet omdat iedere gedetineerde burger slachtoffer-daderbemiddeling moet aangaan. Maar om 'herstel' als vaste waarde in de PI zichtbaar te maken, taal te geven en om thema's zoals slachtofferbewust werken aan te vliegen. Een herstelbemiddelaar is een belangrijke ambassadeur van de herstelgedachte. Daarnaast kan de

herstelbemiddelaar in de PI de verbindende factor vormen met de noden, vragen en verwachtingen van het slachtoffer, en wat de gedetineerde burger kan doen in relatie tot het nemen van verantwoordelijkheid, het openstaan voor een gesprek, voor vragen van slachtoffers of omgaan met eigen gevoelens zoals, spijt, berouw, schaamte en schuld. De beste ambassadeurs van herstel zijn gedetineerde burgers zelf die vanuit een succeservaring terugkijken op herstelbemiddeling en de meerwaarde daarvan als een olievlek duiden naar andere gedetineerde burgers.”

“Uit onderzoek blijkt dat deelnemen (aan herstelactiviteiten in de PI en met name) aan herstelbemiddeling iets doet met de gedetineerde burger en kan bijdragen tot het stoppen met misdaad. Tijdens herstelbemiddeling worden gedetineerde burgers uitgenodigd na te denken over zaken waar ze nog nooit over na hebben gedacht. Denk aan de herstelbemiddelaar die vraagt of de gedetineerde burger weet wat het delict voor het slachtoffer heeft betekend? Of het slachtoffer die vraagt ‘waarom heb je dat gedaan en mij uitgekozen?’ of vertelt ‘dat zij nog altijd niet kan slapen of een relatie kan aangaan’. Dit soort vragen daagt de gedetineerde burger uit tot reflectie, en vaak tot nieuwe inzichten. Het helpt gedetineerde burgers op een andere manier kijken naar zichzelf en het opnemen van verantwoordelijkheid, het zien dat je iets positiefs kunt betekenen, zelfs voor je slachtoffer, het draagt bij tot een positievere identiteit of identiteitsvorming. Zo kan niet alleen herstelbemiddeling maar bijvoorbeeld ook de training Puinruimen bijdragen aan het zelfherstel van gedetineerden.”

“De herstelgedachte geldt overigens niet alleen ten aanzien van het slachtoffer of de gedetineerde burger zelf, maar ook ten aanzien van de naasten of het sociaal netwerk rond de gedetineerde burger. Dat is van cruciaal belang en vormt de katalysator om recidive te vermijden. Met het uitzitten van detentie wordt een vorm van schade gecreëerd doordat bestaande verbindingen worden doorgesneden. Denk maar aan de meer dan 25.000 kinderen op een willekeurige dag in Nederland met een ouder in detentie. Die geschade relaties moeten worden hersteld en ook daarin kan (Perspectief) herstelbemiddeling een belangrijke rol hebben.”

“Het thema herstel probeert pas een decennium een plek te krijgen in de PI's en dat is geen eenvoudige klus, omdat het vaak veraf staat van andere zeer belangrijke thema's zoals veiligheid en arbeid. Voordat gedetineerde burgers in de PI kunnen nadenken over de aangerichte schade die voortvloeit uit het misdrijf aan hunzelf, slachtoffers en naasten is nodig dat aan een aantal minimum leefomstandigheden is voldaan. We moeten er samen voor waken dat we niet in een overlevingsmodus terechtkomen waardoor er onvoldoende ruimte is voor het toelaten van bewegingen en herstelactiviteiten in de PI's.”

Niet alleen voor slachtoffers en daders, maar ook voor veroorzakers van een verkeersongeval kan herstelbemiddeling veel betekenen. Hieronder het verhaal van Henk, veroorzaker van een verkeersongeval, en zijn vrouw Wilma.

"Die angstige blik. Daar heb ik heel lang last van gehad."

Henk

foto: Raphaël Drent

Het meisje dat onverwachts met haar fiets overstak keek Henk op het laatste moment recht in de ogen. Toen raakte zijn vrachtwagen haar. "Die angstige blik van haar. Daar heb ik heel lang last van gehad. Dat is waarom ik ben gaan zoeken." Maandenlang wist vrachtwagenchauffeur Henk niet hoe het met het 15-jarige meisje was. Hij had gezien hoe ze na het ongeluk met de ambulancehelikopter werd afgevoerd die aprildag 2022, maar hoorde vervolgens niets meer.

"Ik heb heel lang met het gevoel rondgelopen dat ik iets fout had gedaan. Maar ik kon niet anders", vertelt hij. Nog een geluk dat hij net zijn lading had gelost, vult zijn vrouw Wilma aan. Daarom kwam het meisje niet onder, maar voor zijn wielen. "De politie zei dat ik een heel korte remweg heb gehad. Dat ik heel snel gereageerd heb." Een onzekere periode brak aan. Maandenlang bleef hij weg van social media. "Omdat ik bang was dat ik iets zou horen wat ik niet wou horen." Hij zocht hulp bij de huisarts en praatte van zich af bij de praktijkondersteuner. Die ging op zoek en zette hem uiteindelijk op het spoor van Perspectief Herstelbemiddeling.

Henk kon het eerst nog niet aan zelf met bemiddelaar Peter Brandwacht te praten. Dat deed Wilma. "Peter was onze laatste

hoop”, zegt zij. “Hij was eerlijk, zei dat hij niets kon garanderen. Maar hij was menselijk, een luisterend oor”, aldus Henk. “Toen durfde ik het aan een poging te wagen.” De bemiddelaar ging informeren. “Hij kwam met het verlossende woord: ‘ze leeft. Het gaat naar omstandigheden goed’. Je kunt je niet voorstellen hoe opgelucht we waren”, verzucht Wilma. Dat was vijf maanden na het ongeluk. De familie van het meisje was bereid met de chauffeur aan tafel te zitten. Henk: “Ik vond het moeilijk, wist niet of ik het wel wilde. Was toch bang dat ik een vader kreeg die zou zeggen: ‘klootzak, wat heb je mijn dochter aangedaan.’” Hij zou het kunnen begrijpen, zei hij, maar het zou hem teveel doen. Ook al wist hij dat hij geen schuld had. Al die dingen bespraken ze met de bemiddelaar. Ondertussen had het meisje een kaart geschreven. Daarin vertelde ze dat het goed met haar ging en dat ze het heel naar vond dat de chauffeur dit allemaal had meegemaakt. Henk: “Ik heb ‘m met tranen in de ogen gelezen. Ik was blij dat het goed ging en dat ze moeite deed om wat te laten horen.”

Uiteindelijk mondde het uit in een ontmoeting met haar en haar ouders. “Ik ben die angstige blik in haar ogen kwijt. En het was ook fijn om van haar ouders te horen: ‘jij kunt hier niks aan doen’”, zegt Henk. Het bevreedde hem wel te horen dat de vader van het meisje een week na het ongeluk al had geprobeerd contact te krijgen. De politie had het afgehouden. “Het is toch raar dat twee partijen elkaar op willen zoeken en dat het niet te regelen is. Zij schrokken er ook van dat wij zo lang niets wisten. En ze wilden weten hoe ik er aan toe was.” Henk is blij dat hij zijn beeld van het meisje heeft kunnen bijstellen. “Voor mij was het super. Het was alsof de knop omging.”

[Lees ook op onze website hoe Daisy en haar ouders de bemiddeling hebben ervaren](#)

Daisy: "Ik wilde heel graag weten hoe het met de chauffeur ging"

Maar Wilma bleef nog met veel frustratie en onmacht zitten over hoe alles was verlopen. “Ik hoopte mijn woede kwijt te raken.” Ze vond het moeilijk te horen hoeveel hulp de andere kant had gehad. “En dat wij het allemaal alleen moesten doen.” “We hebben het allemaal zelf uit moeten zoeken”, zegt Henk. Daarom was het zo fijn om eindelijk hulp van de bemiddelaar te krijgen, vindt hij. “Hij heeft ons alles uit handen genomen.” Wilma: “Peter is echt goud.” Voor Henk is het klaar. Wilma heeft inmiddels hulp gezocht zodat ook zij het uiteindelijk een plekje kan geven. Toen het ongeluk gebeurde waren ze ouders van een vijf maanden oude baby. Het ongeluk heeft erin gehakt. “Het heeft littekens achtergelaten”, zegt ze. Ze is blij met wat de bemiddelaar heeft gedaan. “Hadden we dit maar eerder geweten.” Henk hoopt dat er vaker verwezen wordt naar Perspectief Herstelbemiddeling. “Het is van de gekke dat dit niet beter bekend is.”

Sinds de oprichting van Perspectief Herstelbemiddeling eind 2006 is er een hoop veranderd. We blijven innoveren en proberen onze dienstverlening zo goed mogelijk te laten aansluiten bij betrokkenen van een ingrijpende gebeurtenis. Een interessante vraag is of de rol van de bemiddelaar in het afgelopen decennium is (mee)veranderd? Francis Bakker, een ervaren en al jarenlang aan Perspectief verbonden bemiddelaar, vertelt hierover meer.

De rol van de bemiddelaar door de jaren heen

Francis Bakker

Francis Bakker is vanaf het begin af aan betrokken geweest bij Perspectief herstelbemiddeling als bemiddelaar. Hoe heeft zij de rol van de bemiddelaar in de afgelopen 16 jaar zien veranderen? "Bij een verandering in de organisatie helpt het mij om terug te grijpen naar onze missie en visie. Me af te vragen: Wat is het hogere doel? Levert het herstel op?"

"Als ik terugblik naar 16 jaar geleden toen ik begon met dit werk, hadden we destijds vooral zaken vanuit de Raad voor de Kinderbescherming. Dat waren misdrijven als een brandje in een vuilnisbak of een diefstal van een fiets. De feiten waren lichter, en we hadden alleen met minderjarige daders te maken. Wat mij toen opviel was dat jongeren zich niet aan afspraken hielden. Ik vroeg mij af; wat heb ik nodig om deze jongeren intrinsiek te motiveren? We zijn de ouders erbij gaan betrekken, dit is daarna ook ingebed in onze manier van werken. Dus we zijn meer systemisch gaan werken."

Vanaf 2009 kwam de uitbreiding naar volwassen daders. “We merkten dat er steeds meer behoefte kwam voor bemiddeling met volwassen daders die met slachtoffers in contact wilden komen. Die werden steeds vaker aangemeld, vanuit de reclassering en detentie. En de delicten werden ernstiger. Van fietsendiefstal naar moord en doodslag. Levensdelicten, in en buiten de relationele sfeer. De complexiteit nam toe, vooral in de zaken binnen de relationele sfeer. Met levensdelicten kom je in aanraking met complexe rouw en verliesverwerking. En met de oudere daders kwamen ook daders met een psychiatrische achtergrond.”

Media-aandacht

“Met de komst van die complexe zaken kwamen we veel meer in aanraking met justitie, en met de media. Ik herinner me een zaak waarbij meerdere slachtoffers zijn overleden of gewond geraakt. Er was veel aandacht vanuit de media en het had een diepe indruk op de maatschappij gemaakt. Vertrouwelijkheid staat bij ons hoog in het vaandel. Overall lag de pers op de loer, je moest heel zorgvuldig de gesprekslocaties uitzoeken zodat het niet zou uitlekken.”

Het eerste decennium werd het soort zaken meer ingekaderd, er waren veel contra-indicaties. “Dat is op een bepaald moment wat meer losgelaten en toen zijn we alle soorten zaken gaan doen. Vanaf 2018 bijvoorbeeld ook zedenzaken zonder dat er aangifte was gedaan. Bij zo’n verandering vind ik het fijn als bemiddelaar om hier meer informatie over te krijgen. Dat kan zijn in de vorm van een training. Het is ook fijn om daar met mijn collega’s over te sparren. Wat kunnen we wel en wat niet, kaders scheppen. Wat mij ook helpt is het terugrijpen naar onze missie en visie. Me af te vragen: wat is het hogere doel? En dat is altijd gericht op herstel. Het moet altijd een bepaalde mate van herstel opleveren.”

Grote impact

“Bemiddelingen na verkeersongevallen heb ik in de loop der jaren zien toenemen. Ik hoop dat het nog veel meer aandacht krijgt. Bijvoorbeeld in 2022 zijn er alleen al 745 dodelijke verkeersongevallen geweest (ongeveer 2 per dag). De impact van een verkeersongeval op betrokkenen is heel groot. Niet weten hoe het verder gaat, of niet weten of ze worden vervolgd. In veel situaties wonen de betrokkenen niet ver van elkaar vandaan of zelfs in dezelfde woonplaats. Dan heb je kans op confrontaties en roddels.

Daarnaast heb ik gezien en gehoord welke stressklachten dit veroorzaakt bij de mensen. Het niet weten en of contact hebben of iets van een blijk van medeleven krijgen. Zeker als dit lang duurt, kan het enkel de situatie verharden en of stressklachten zo verergeren dat het ernstige gevolgen kan hebben die de levenskwaliteit aantasten. Denk aan een depressie. Verkeersongelukken met of zonder dodelijke afloop en of letsel, hebben grote impact op mensen.

Het in contact komen met de ander is vaak al een behoefte in een vroeg stadium en draagt bij aan stressvermindering en dus aan een vorm van herstel. Soms is er nog helemaal geen ruimte voor een gesprek. Maar kan een persoonlijke boodschap in de vorm van een door de bemiddelaar overgebracht bericht al helpen.

In deze zaken merk ik ook op dat veroorzakers soms het ingewikkeld vinden om hierover te praten. Soms speelt schaamte een rol en of reageren mensen in hun omgeving niet op een helpende manier. Het gebeurt ook wel dat iemand te maken krijgt met stigmatiserende vooroordelen in de zin van ‘je lette zeker niet op of te veel gedronken?’. Dit leidt weer meer tot schaamte en het niet zoeken van hulp, en staat daarmee het eigen herstel in de weg. Herstelbemiddeling is geen toverstokje maar een onderdeel dat kan bijdragen aan stressvermindering. Ik geloof er heilig in, ik zie het gebeuren.”

2

ONTWIKKELINGEN IN 2023

IEDERE STAP TELT

Een bemiddelingstraject bij Perspectief Herstelbemiddeling start altijd met de aanmelding van één partij. De bemiddelaars gaan vervolgens eerst in gesprek met de aanmeldende partij, voordat eventueel de andere partij wordt benaderd. De bemiddelaars weten op dat moment nog niet altijd of de andere partij (ook) openstaat voor contact met de aanmeldende partij of bereikbaar is.

Voor die gevallen waarin het – om welke reden dan ook – niet leidt tot contact met de andere partij van dezelfde gebeurtenis of hetzelfde delict, heeft Perspectief dit jaar meerdere initiatieven in gang gezet. Om te onderzoeken of de aanmeldende partij toch een op herstelgerichte contactvorm kan worden geboden en of we nieuwe vormen van dienstverlening kunnen ontwikkelen. Beide met als doel om betrokkenen van een ingrijpende gebeurtenis toch een stap te laten zetten in hun herstel en de regie te laten nemen in het verwerkingsproces. Een eerste stap is het oriënterend gesprek met de bemiddelaar. Zelfs daarvan horen wij terug dat het gesprek wordt ervaren als 'herstel(lend)'; ook al blijft het daar bij en leidt het dus niet tot contact met de andere partij. Regelmatig gebeurt het ook dat op dat moment het traject niet wordt voortgezet, maar de aanmeldende partij een halfjaar later zich alsnog meldt.

Eén van de initiatieven is het organiseren van een-op-een bemiddeling tussen een slachtoffer en een dader van een soortgelijk delict, maar niet van dezelfde gebeurtenis. Hierna vertellen een slachtoffer en dader van seksueel misbruik over hoe ze de een-op-een bemiddeling hebben ervaren en volgt ook een korte reflectie van bemiddelaar Tamara die het traject begeleidde.¹

1. De namen van het slachtoffer en de dader zijn om privacyredenen aangepast.

EEN-OP-EEN SAMENSpraak

De aanleiding tot aanmelding

Al haar hele leven vroeg Sas zich af waar ze last van had en waarom ze angstig is en snel in paniek raakt. Ze komt in een identiteitscrisis terecht als ze er op 38-jarige leeftijd, door langzaam duidelijk wordende herbelevingen, achter komt dat zij in haar jonge jeugd is misbruikt door een student die bij het gezin in huis woonde. Aanleiding voor de aanmelding bij Perspectief was een podcast over het thema schuld. Sas: "Ik werd geraakt door de daders die vanuit verantwoordelijkheid schuld namen. Voorzichtig ontstond een verlangen om mij aan te melden voor bemiddeling, hoewel ik geen idee had wat ik kon verwachten. Aangifte doen had geen zin. Het misbruik had 36 jaar geleden plaatsgevonden en mijn zaak was verjaard". Eenmaal in contact met bemiddelaar Tamara bleken er meerdere opties te zijn. Tamara: "In eerste instantie had Sas behoefte aan contact met een dader, maar niet per se haar dader. Daarna gaf ze aan dat ze het eigenlijk niet voor mogelijk had gehouden dat contact met haar dader ook een optie zou kunnen zijn. Ze wilde dat toch eerst proberen. Toen bleek dat het niet mogelijk was om zijn contactgegevens te achterhalen zijn andere mogelijkheden stap voor stap onderzocht." Sas: "Zelfstandig de contactgegevens van mijn dader achterhalen, voelde als zoeken naar een speld in een hooiberg en ik had voorlopig genoeg aan mezelf. Toch wilde ik verder met het bemiddelingstraject en in contact komen met een dader van een soortgelijk delict. Door mijn ervaring als coach en met familieopstellingen weet ik wat het effect van een representant kan zijn."

Rick: "Het seksueel misbruik heeft weerslag op mijn leven. Ik voel me neerslachtig. Ik heb iets gedaan wat ik niet wilde, maar ik toch heb gedaan om mezelf ergens beter te laten voelen. Regelmatig hoor ik dat slachtoffers zichzelf afvragen wat ze verkeerd hebben gedaan. Ik wil teruggeven dat slachtoffers het niet bij zichzelf moeten zoeken en dat ze de oorzaak van de gebeurtenis bij de dader laten."

De voorbereiding

Rick heeft jonge kinderen misbruikt en probeert zijn ouderschap om te zetten in iets positiefs.

Rick: "Het seksueel misbruik heeft weerslag op mijn leven. Ik voel me neerslachtig. Ik heb iets gedaan wat ik niet wilde, maar ik toch heb gedaan om mezelf ergens beter te laten voelen. Regelmatig hoor ik dat slachtoffers zichzelf afvragen wat ze verkeerd hebben gedaan. Ik wil teruggeven dat slachtoffers het niet bij zichzelf moeten zoeken en dat ze de oorzaak van de gebeurtenis bij de dader laten. Daarnaast wilde ik vragen van dit slachtoffer beantwoorden."

Tamara: "De voorbereiding is in principe niet anders geweest dan bij bemiddelingen tussen slachtoffers en daders van dezelfde gebeurtenis. Het verschil is wel dat zowel slachtoffer als dader moeten inzien dat de dader geen erkenning kan geven of verantwoordelijkheid kan nemen voor datgene wat met het slachtoffer is gebeurd. Dat voelden ze in dit geval beiden goed aan. Ze stonden beiden open en welwillend in het proces."

Sas: "De zorgvuldigheid van de bemiddelaar tijdens het voorbereidingsproces ontroerde mij. Ze luisterde, kwam afspraken na en handelde respectvol. Ik werd steeds zonder oordeel gehoord en gezien."

Sas: "Al met al duurde het voorbereidend proces een halfjaar met in de tussentijd verschillende afstemmingsmomenten met de bemiddelaar. Deze momenten waren confronterend en helend tegelijk. Ik werd namelijk uitgenodigd te kiezen wat ik nodig had en wat ik wilde. Er werden vragen gesteld waar ik niet eerder over had nagedacht. Deze vragen brachten mij bij een diepere laag in mezelf. Mijn hele leven ben ik bang geweest, volwassenen vertrouwde ik niet. Nu wilde ik goed voor 'het kleine bange deel' in mij zorgen. Het was een kans om met een dader in gesprek te gaan en tegelijkertijd was ik benieuwd of ik op dat moment in staat zou zijn goed voor mezelf – inclusief het bange deel in mij – te zorgen. Ook wilde ik de dader als mens ontmoeten naast zijn daden. Daarnaast had ik veel vragen die in de loop der jaren steeds weer langskwamen en waar ik maar geen bevredigend antwoord op kreeg. De zorgvuldigheid van de bemiddelaar tijdens het voorbereidingsproces ontroerde mij. Ze luisterde, kwam afspraken na en handelde respectvol. Ik werd steeds zonder oordeel gehoord en gezien."

Het gesprek

Sas: "Er verschoof iets in mij en daarmee werd ik ineens verlost van een oude overtuiging. Al die jaren dacht ik dat ik slecht was en nu kon ik de schuld bij de dader laten. Hierdoor had ik het gevoel in één keer emotioneel volwassen te zijn geworden. Door deze ontmoeting viel alles samen en als een sluitstuk is er nu iets afgerond."

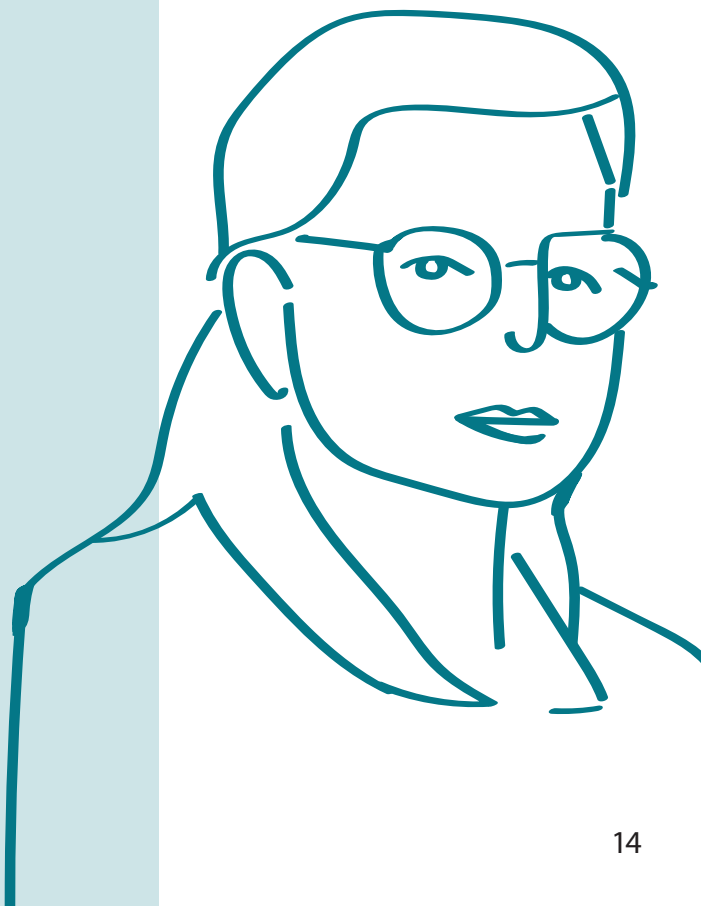
De dag van het gesprek was daar. Sas: "Ik was verbaasd over mijn rust en het vertrouwen in mezelf. Bij binnenkomst van de dader twijfelde ik een seconde hoe ik dat ging doen. Ik liep naar hem toe en vroeg of hij een hand wilde. Dat wilde hij en daarmee ontmoetten we elkaar even 'echt', als een soort scan van beide kanten." Rick vertelt zijn verhaal, Sas luistert en hoort wat hem beweegt schuld te nemen. Ze is hem dankbaar dat hij dit voor haar wilde doen, Rick is namelijk niet haar dader. Ook stelt Sas al haar vragen. Tijdens het gesprek met Rick voelt Sas dat er vanbinnen iets gebeurt. Sas: "Er verschoof iets in mij en daarmee werd ik ineens verlost van een oude overtuiging. Al die jaren dacht ik dat ik slecht was en nu kon ik de schuld bij de dader laten. Hierdoor had ik het gevoel in één keer emotioneel volwassen te zijn geworden. Door deze ontmoeting viel alles samen en als een sluitstuk is er nu iets afgerond. Ik heb een soort vrede in mij terug en voel me 20 kilo lichter."

Rick: "Ik werd opnieuw geconfronteerd met de impact van het delict dat ik heb gepleegd en wat de gevolgen voor slachtoffers kunnen zijn."

Het gesprek met Sas raakt ook Rick. Rick: "Ik werd opnieuw geconfronteerd met de impact van het delict dat ik heb gepleegd en wat de gevolgen voor slachtoffers kunnen zijn. Ik ga dan op zoek naar antwoorden. Hoe kom ik nu tot zo'n daad? Ook al weet ik ergens wel wat de hoofdlijnen zijn en hoe ik daar kom, het blijft pijnlijk. Ik heb slachtoffers gemaakt en daar ben ik verantwoordelijk voor, nu moet ik openstaan voor kritiek en het een en ander kunnen incasseren. Tegelijkertijd geeft het mij ook een boost om mijn ouderschap vaker te kunnen inzetten ten behoeve van slachtoffers maar ook daders." Sas: "Het aangaan van een herstelbemiddelingstraject is een persoonlijk proces dat iemand mijns inziens pas aangaat als daar van binnenuit een behoefte toe is. Voor mij heeft het heel veel rust en inzicht gebracht. Ik hoop anderen hiermee te inspireren; je kunt dit achter je laten, zeg ik nu uit ervaring. Ik ben vooral iedereen dankbaar die hierin een bijdrage heeft gehad."

Tamara: "Met wat Rick zei ontschuldigde hij Sas. Het ontschuldigen van het slachtoffer is iets wat overeenkomstig bij een bemiddeling tussen slachtoffers en daders van hetzelfde delict kan gebeuren. Ondanks dat verschil in dit traject, kan die dynamiek dus toch redelijk hetzelfde zijn."

Ook Tamara is onder de indruk van waartoe dit bemiddelingsproces heeft geleid en wat het effect is geweest. Tamara: "Wat er tijdens het gesprek gebeurde had ik niet voorzien. Rick vertelde iets waarvan ik merkte dat het Sas raakte. Met wat Rick zei ontschuldigde hij Sas. Het ontschuldigen van het slachtoffer is iets wat overeenkomstig bij een bemiddeling tussen slachtoffers en daders van hetzelfde delict kan gebeuren. Ondanks dat verschil in dit traject, kan die dynamiek dus toch redelijk hetzelfde zijn. Hoewel ik al geloofde in de mogelijkheid van bemiddeling met een ander van een soortgelijk maar niet het eigen delict, heeft het mij toch ook verbaasd wat dit voor iemand kan betekenen."

GROEPSSAMENSpraak

Een ander initiatief zijn de herstelgerichte dialooggroepen, Samenspraak genaamd. Via onze zusterorganisatie 'Moderator vzw – Forum voor herstelrecht en bemiddeling' in België hebben we het idee opgevat om binnen het innovatieproject 'Iedere stap telt' een pilot Samenspraak te starten². In Samenspraak brengen we daders, slachtoffers en naasten met elkaar in contact die bij hetzelfde type delict zijn betrokken, maar niet bij dezelfde gebeurtenis. Daarnaast zijn ook twee burgers onderdeel van de groep. In zes losse bijeenkomsten gaat de groep aan de hand van vijf verschillende thema's met elkaar het gesprek aan. Iedere deelnemer krijgt zo de kans om vanuit het eigen perspectief te vertellen over en te luisteren naar de verschillende aspecten en gevolgen van het delict. Afgelopen najaar werden de bijeenkomsten begeleid door twee gespreksbegeleiders en betrof het centrale thema zedendelicten. Hoewel de ervaringen van de deelnemers aan deze pilot pas begin 2024 worden geëvalueerd, zijn de eerste bevindingen van de gesprek- en groepsbegeleiders positief en veelbelovend:

- "De deelnemers gingen elkaar en zichzelf steeds meer als 'mensen' zien in plaats van als slachtoffer, dader, naaste van."
- "De 'rollen' vielen weg en de intentie was er om van elkaar te leren en elkaar te helpen."
- "De diepgang in de gesprekken en de verbinding en veiligheid tussen de deelnemers groeide meer en meer."

2. Inspiratie voor het verkennen van deze werkvorm volgde na een kennisuitwisselingsdag met het Belgische Moderator vzw waarin Samenspraak of de zogeheten dialooggroepen onderwerp van gesprek waren.

Met Pieter Verbeeck, coördinator en communicatieverantwoordelijke bij Moderator vzw, sprak Perspectief over de ontwikkelingen van Samenspraak/de dialooggroepen aan hun zijde.

“In 2017 startte Moderator vzw met de uitrol van de pilot ‘Achter de Spiegel’ waarbij slachtoffers en daders, die niet bij hetzelfde misdrijf betrokken waren, via gespreksgroepen met elkaar in contact gebracht werden en waarin samen een traject richting herstel werd afgelegd. Het idee voor het project ‘Achter de Spiegel’ kwam tot stand in het najaar van 2016 naar aanleiding van een samenloop van vaststellingen en toevallige opportuniteiten. Moderator vzw ontving signalen vanuit de gevangenis dat zij mogelijkheden zagen voor meer herstelgerichte initiatieven binnen de muren. Ook een aantal samenwerkingspartners deelden de nood aan lokale herstelgerichte praktijken. Bovendien werd Moderator vzw in haar praktijk dagelijks geconfronteerd met mensen die bemiddeling wensten, maar waar niet aan die nood kon voldaan worden omdat hun rechtstreekse dader of slachtoffer hier niet toe bereid was. Daarnaast vonden betrokkenen het soms niet wenselijk om met hun eigen slachtoffer of dader in contact te treden, maar zijn ze wel nieuwsgierig naar de andere kant van het conflict/verhaal. Geïnspireerd door buitenlandse initiatieven, zoals Sycamore Tree Project & Building Bridges, die op de conferentie in Leiden (2016) van het Europees Forum voor Herstelrecht werden voorgesteld, concretiseerde zich het idee om in West-Vlaanderen een pilootproject op te starten om slachtoffers en daders, die niet bij hetzelfde misdrijf betrokken waren, via gespreksgroepen met elkaar in contact te brengen en hen samen een traject richting herstel te laten afleggen. ‘Achter de Spiegel’ concretiseerde zich uiteindelijk, naast het uitwerken van een concept voor dialooggroepen (waarin nagedacht werd over welke vorm, met welke methodiek en hoe de begeleiding van de groepen eruit zou kunnen zien) in één dialooggroep met personen die betrokken waren bij verschillende typen delicten. Daarnaast vonden we het belangrijk om ook het perspectief van de samenleving er concreter bij te betrekken.

Tussen 2018-2021 hebben we in een groter project zes dialooggroepen kunnen organiseren rond drie belangrijke thema's: verkeer, seksueel grensoverschrijdend gedrag en terrorisme. Ook hier was de insteek om aan de hand van de noden van de betrokkenen, het concept verder te ontwikkelen. Bijzonder aan de terrorismegroep was bijvoorbeeld dat, onder andere omdat het in gevangeniscontext plaatsvond, de verschillende thema's van kennismaking tot aan afsluiting op één dag werden georganiseerd in plaats van in meerdere afzonderlijke bijeenkomsten.

In 2023 hebben we tot slot vier dialooggroepen in verschillende regio's georganiseerd rond het thema seksueel grensoverschrijdend gedrag. Uit voorgaande ervaringen hadden we immers gemerkt dat er grote nood was rond dit thema en er stonden ook nog enkele mensen op de wachtlijst.”

Over wat de dialooggroepen kunnen opleveren zijn ze ook in België hoopvol. “Het is opvallend hoe snel er voor alle betrokkenen diepgang, vertrouwen en resultaat was in het opbouwen van een veilig kader. Het samenzijn brengt rust, biedt kansen en heeft impact op de verwerking. Ook de rol van de burger als gesprekspartner heeft een grote meerwaarde. Het brengt het perspectief van de samenleving in en het perspectief van de normaliteit in het benoemen van het belang om grenzen te stellen en te bevestigen dat wat een betrokkene doet of meemaakt niet oké is. De burger reikt als het ware het kritisch kader aan en kan er tegelijkertijd authentiek en open voor slachtoffers, daders en ‘naasten van’ zijn.”

Hoe nu verder? “Op dit moment vallen de dialooggroepen nog niet onder Moderators reguliere aanbod/dienstverlening. We zijn heel erg overtuigd van de meerwaarde. Tegelijkertijd zien we ook dat het heel arbeidsintensief is en dat het – mede afhankelijk van het thema en minder geldend voor het thema seksueel grensoverschrijdend gedrag – soms zoeken is naar deelnemers. Maar we willen het graag verder bestendigen om redenen zoals hiervoor genoemd.”

BIANCHI HERSTELRECHT PRAKTIJKPRIJS

Half december ontvingen Perspectief Herstelbemiddeling en Moderator vzw samen de Bianchi Herstelrecht Praktijkprijs. Antony Pemberton reikte de prijs uit tijdens de Avond van het Herstelrecht aan de VU Amsterdam. Pemberton preees de organisaties voor de samenwerking en wat in de voorbije jaren breed maatschappelijk is gerealiseerd op het terrein van herstelbemiddeling en herstelrecht. Hij vermeldde in het bijzonder het project 'Samenspraak' van Moderator vzw, als een interessante innovatieve praktijk.

DJI RONDETAFLGESPREKKEN

Ook in de samenwerking met onze partners zijn we op zoek gegaan naar vernieuwing. We organiseerden verschillende ronde tafels, waarin we in gesprek gingen met onze partners. Afgelopen zomer was het centrale thema van de ronde tafel 'Toegang tot herstel voor

alle gedetineerden'. Partners met wie wij in de PI's samenwerken hebben deelgenomen en een waardevolle bijdrage geleverd aan deze dag. Onder andere aanwezig waren: geestelijk verzorgers, casemanagers, directeuren, herstelconsulenten, penitentiair inrichtingswerkers vanuit verschillende PI's en JJI's en nog vele andere personen die de DJI, de Reclassering, een tbs-kliniek of Gevangenzorg Nederland vertegenwoordigden.

Mr Rosa Jansen, bestuursvoorzitter van Slachtofferhulp Nederland en Perspectief Herstelbemiddeling, benadrukte het belang van herstelbemiddeling voor het herstel van slachtoffers en hoe nauw de werelden van slachtoffers en daders met elkaar verbonden zijn. Dr. Bart Claes, lector Transmuraal Herstelgericht Werken aan Avans Hogeschool, gaf een lezing over herstelgericht werken in detentie. Susan Wolters, herstelconsulent in de PI Veenhuizen en Anna Smith, bemiddelaar bij Perspectief, vertelden over de succeservaringen in hun samenwerking. Daarnaast stond deze dag in het teken van in groepen uiteengaan en het gesprek voeren over wat herstelbemiddeling voor gedetineerden kan opleveren, hoe eenieder kan bijdragen aan het verbeteren van de toegang tot herstelbemiddeling voor gedetineerden en wat nodig is om herstelbemiddeling in de PI te bevorderen en te waarborgen.

Op deze vragen zijn een hoop zinvolle suggesties gekomen, waarmee we samen met ons bestuur en in gezamenlijkheid met de PI's aan de slag zijn gegaan.

ZEDEN

In 2023 waren zedenzaken wederom een substantieel onderdeel van ons werk. Aanmeldingen worden zowel kort nadat het zedendelict plaatsvond gedaan, bijvoorbeeld als het strafrecht niet wenselijk of haalbaar is. Maar ook jaren later worden aanmeldingen gedaan. In zedenzaken komt het bovengemiddeld vaak tot contact tussen betrokkenen en is de behoefte groot. Daarom hebben we ook het afgelopen jaar extra aandacht gehouden voor herstelbemiddeling in zedenzaken.

Zeer zorgvuldige begeleiding en specifieke kennis zijn daarbij cruciaal, waar onze bemiddelaars voor getraind zijn. Daarom zien wij zedenzaken ook als een aparte expertise en blijven we investeren in opleiding, het ontwikkelen van beleid en de (psychosociale) begeleiding van onze bemiddelaars.

Daarnaast werken we nauw samen met onze partners binnen het zedendomein zoals in verschillende ketenbrede programma's: het actieprogramma doorlooptijden zeden, het position paper traject één entree en het nationale actieprogramma seksueel geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag.

SAMENWERKINGSCONVENANT MET DE RECLASSERINGSORGANISATIES EN SLACHTOFFERHULP NEDERLAND

Onder de vlag van het samenwerkingsconvenant werden in 2023 nieuwe activiteiten ontplooid om beter met elkaar samen te werken. Zo werden er casuïstiekbesprekingen opgezet in Midden-Nederland en Noord-Nederland. Slachtofferhulpmedewerkers, reclasseringswerkers en herstelbemiddelaars nemen deel en bespreken aan de hand van zelf ingebrachte praktijkvoorbeelden wat ze samen voor slachtoffers en daders beter en handiger kunnen doen. De eerste ervaringen zijn positief en in 2024 wordt ook in andere delen van het land hiermee gestart.

Daarnaast ontwikkelden we met Slachtofferhulp Nederland een e-learning die hun medewerkers helpt bij het ontwikkelen van kennis en vaardigheden die nodig zijn voor het goed informeren van slachtoffers over herstelbemiddeling.

En met de reclasseringsorganisaties leverden we een bijdrage aan de conferentie Goed Maken tijdens de Dutch Design Week over de inzet van herstelbemiddeling als (deel)oplossing voor complexe veiligheidsvraagstukken. Ervaringsdeskundigen Gwen en Jordy vertelden in hun persoonlijke verhaal waarom zij voor contact met de ander kozen en wat het hen heeft gebracht.

Door het samenwerkingsconvenant hebben we de inhoudelijke en procesmatige samenwerking tussen de organisatie verder verbeterd. En het heeft geholpen om meer slachtoffers en daders via deze organisaties gebruik te laten maken van herstelbemiddeling.

PILOT LETSELSCHADEZAKEN

Eén van de thema's waar het afgelopen jaar veel aandacht aan is besteed was verkeer. Perspectief brengt zowel bij verkeersongevallen als bij verkeersmisdrijven betrokkenen met elkaar in contact.

Het aantal verkeersongevallen met slachtoffers is in 2022 hoger geweest dan in andere jaren. Ook de ongevallen met dodelijke afloop waren het hoogst sinds jaren. Juist in verkeerszaken kan herstelbemiddeling naast of in plaats van het strafrecht veel betekenen voor betrokkenen. Bovengemiddeld vaak staan in verkeerszaken beide kanten open voor contact.

Ook vanuit de letselschadebranche is steeds meer aandacht voor herstelbemiddeling en het belang van contact voor het verwerkingsproces. In 2023 is vervolg gegeven aan de pilot Herstelbemiddeling in de letselschadebranche. Dit betreft een samenwerking tussen De Letselschade Raad, het Verbond van Verzekeraars, Arag Rechtsbijstand, Nationale Nederlanden, EHC Arbeidskundig Advies en Zorgmanagement, Slachtofferhulp Nederland en de Vrije Universiteit Amsterdam. Ook wordt samengewerkt en kennis gedeeld met Achmea.

Het doel is om herstelbemiddeling onder de aandacht te brengen via de letselschadebranche, ervaringen op te doen op kleine schaal en best practices op te stellen, waarvan de gehele letselschadebranche gebruik kan maken. De voortgang wordt gemonitord en er zijn ambassadeurs aangesteld om binnen de eigen organisatie aandacht te vragen en aanspreekpunt te zijn. Er is een brochure voor professionals gemaakt, specifiek voor verkeer. Verschillende voorlichtingen hebben plaatsgevonden, onder andere bij een bijeenkomst van Nationale Nederlanden en het congres van De Letselschade Raad. Ook heeft een webinar plaatsgevonden in samenwerking met het Verbond van Verzekeraars. In 2024 zullen we de pilot voort zetten en bevindingen implementeren.

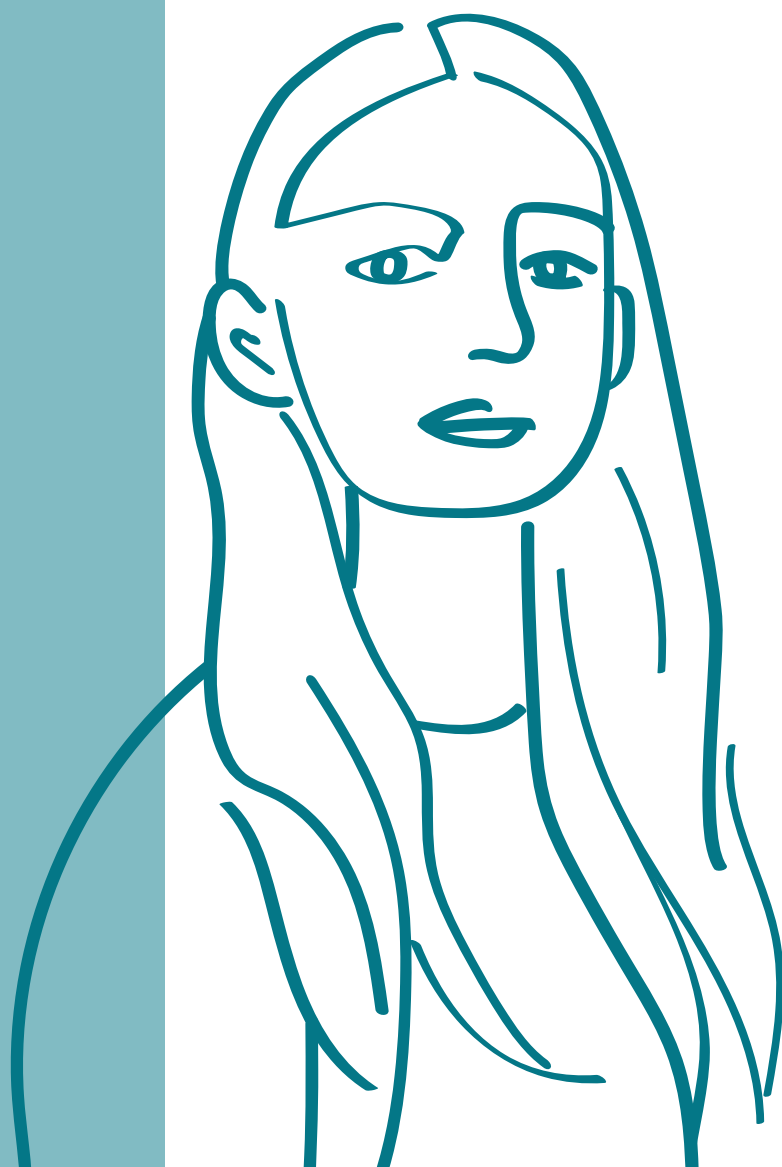
3

KWALITEIT, DESKUNDIGHEID EN ONDERZOEK

MEDEWERKERS EN DIENSTVERLENING

Medewerkers

De deskundigheid van medewerkers staat hoog in het vaandel. Elk jaar organiseert Perspectief opleidingsdagen met verdiepende thema's. Dit jaar kwamen onder andere aan bod: digitale communicatie in bemiddeling, psychopathologie en empathie, communiceren met personen met een licht verstandelijke beperking en interculturele diversiteit in bemiddeling.

Herstelbemiddeling vanuit cultureel perspectief

Bemiddelingswerk vraagt van bemiddelaars om zaken bespreekbaar te maken die lastig of confronterend zijn, gevoelig liggen en/of veel emoties oproepen. Los van het feit dat ieder mens uniek is en een eigen manier van reageren en mee omgaan met heeft, kan dit ook cultureel bepaald zijn. Trainster Jannie Limburg heeft ons op inspirerende wijze meegenomen in de normen en waarden van andere culturen en deze afgezet tegen de westerse cultuur. Een greep uit de onderwerpen die de revue passeerden zijn: schuld en schaamte, gezinscultuur versus familiecultuur, aansluiten op verdriet, werken met een tolk, vergeving en religie. De belangrijkste les? Ken jezelf! Wees je bewust van de waarden en overtuigingen die jouw denken en handelen sturen.

Andere manieren waarop bemiddelaars worden uitgedaagd hun deskundigheid en professionaliteit onder de loep te blijven nemen en te verbeteren zijn intervisie, collegiale toetsing, werkbegeleiding door een senior bemiddelaar, het schrijven van reflectieverslagen en bespreken van evaluatieverslagen. Het voorgaande maakt deel uit van de jaarlijkse interne (licentie-)eisen die Perspectief stelt.

Op individueel niveau vinden we aandacht voor het welzijn van medewerkers zeer belangrijk. Daarom was er dit jaar extra aandacht voor de duurzame inzetbaarheid van medewerkers, onder andere door het bieden van een *mental check up*.

Dienstverlening

Perspectief investeert voortdurend in de kwaliteit en verbetering van de dienstverlening. Afgelopen jaar hebben we het proces van aanmelden verbeterd. Om het voor belangstellenden zo laagdrempelig mogelijk te maken om informatie op te vragen of zich aan te melden voor een traject, hebben we de website anders ingericht en het aanmeldformulier compacter gemaakt. Voor deelnemers en verwijzers van deelnemers hebben we een apart aanmeldformulier gemaakt. We benadrukken dat een aanmeldformulier invullen een aanvraag is voor een oriënterend gesprek met een bemiddelaar. Voor beide aanvraagformulieren nodigen we hen uit om contact met ons op te nemen bij vragen of twijfels.

PRIVACY

Deelnemers aan herstelbemiddeling moeten erop kunnen vertrouwen dat de informatie die ze aan Perspectief verstrekken in goede handen is. Ditzelfde geldt voor de professionals waarmee we samenwerken. Daarom besteedden we ook in 2023 veel aandacht aan een zorgvuldige omgang met persoonsgegevens.

We werkten met een jaarplan privacy dat doorlopende aandacht borgt voor zowel de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens als het gedrag van onze medewerkers in relatie tot privacygevoelige informatie. Ook was er een privacybeleidskader aanwezig. Door een onafhankelijke functionaris gegevensverwerking waarmee maandelijks overleg plaats vond werd toegezien op de gegevensverwerking.

Meer informatie over de uitgangspunten voor gegevensverwerking en -opslag is terug te lezen in het privacyreglement op de website. Ook is het klachtenreglement privacy hier te vinden.

KLACHTEN

Perspectief heeft een eigen klachtenreglement dat voor iedereen beschikbaar is via de website van de organisatie. Er is een onafhankelijke klachtencommissie bestaande uit: prof. dr. K.G.F. (Kim) van der Kraats, M. (Monique) Stuijt en mr. S.G.H. (Sebastian) van Krugten.

In 2023 hebben we één klacht binnengekregen die op een juiste manier is afgehandeld.

ONDERZOEK

Bij Perspectief streven we naar de best mogelijke dienstverlening. Daarom vinden we het belangrijk om mee te werken aan (wetenschappelijk) onderzoek naar herstelrecht. We doen dit op verschillende manieren en werken hiervoor samen met aansprekende onderzoeksinstituten, zoals NSCR, VU Amsterdam, TU Twente, Universiteit Utrecht, KU Leuven en Avans Hogeschool. Hierdoor kunnen we onze eigen dienstverlening verbeteren en innovaties doorvoeren. Maar ook een bijdrage leveren aan brede herstelrechtelijke kennisontwikkeling.

ONDERZOEK NAAR DE ERVARINGEN VAN DE AANSPRAKELIJK GESTELDE PARTIJ EN DE AFWIKKELING VAN LETSELSCHADE NA EEN VERKEERSONGEVAL OF MEDISCH INCIDENT

In 2023 promoveerde dr. mr. Femke Ruitenbeek cum laude aan de Erasmus Universiteit met het onderzoek dat zij deed naar de ervaringen van de aangesproken partij na een verkeersongeval of een medisch incident. Het onderzoek richtte zich op zowel de juridische praktijk als de persoonlijke ervaringen van de aangesproken partij (de veroorzaker). De ervaringen met herstelbemiddeling vormden een onderdeel van het onderzoek.

Het onderzoek toont aan dat het belangrijk is om oog te hebben voor de behoeften van de aangesproken partij en welke rol het slachtoffer hierin kan spelen. In de huidige letselschadepraktijk is er weinig tot geen aandacht voor gevoelens van schuld en schaamte en de behoefte om excuses te maken. Terwijl het voor zowel de veroorzaker als het slachtoffer van groot belang kan zijn om het hier over te hebben.

Meer over het onderzoek en de resultaten is terug te lezen in het uitgebreide [proefschrift](#), en in verkorte versie in het [proefschriftmagazine](#).

ONDERZOEK NAAR DE EFFECTEN VAN HERSTELBEMIDDELING

Van links naar rechts: Marleen Kragting, Greetje de Haan, Nathalie de la Cousine en Alice Bosma.

Het Nederlands Studiecentrum voor Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) deed in 2023 wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van (het proces van) herstelbemiddeling. Dit meerjarige onderzoek richt zich op het in kaart brengen van de toegevoegde waarde van de verschillende stappen in het herstelbemiddelingstraject en de effecten op korte- en lange termijn. In 2023 werd gewerkt aan de opzet van het onderzoek en is een eerste groep deelnemers gevraagd om mee te werken.

Het onderzoek onder leiding van prof. dr. Antony Pemberton wordt uitgevoerd door dr. Alice Bosma en Marleen Kragting MSc. Ook prof. dr. Sven Zebel heeft zijn kennis verbonden aan het onderzoek.

ONDERZOEK NAAR MOGELIJKE TOEPASSING VAN VIRTUAL REALITY IN BEMIDDELING

Perspectief Herstelbemiddeling is samen met de Universiteit Twente (Jana Schmidt MSc, dr. Jiska Jonas en prof. dr. Sven Zebel) en de Vrije Universiteit Amsterdam (dr. mr. Charlotte Gerritsen) een project gestart om de mogelijkheden en onmogelijkheden van het gebruik van virtual reality (VR) te onderzoeken binnen herstelbemiddelingen.

Het project is vertrokken vanuit de gedachte dat VR wellicht mogelijkheden biedt om het bestaande proces van herstelbemiddeling bij Perspectief Herstelbemiddeling te verrijken. VR zou bijvoorbeeld als hulpmiddel ingezet kunnen worden tijdens de voorbereiding tot een bemiddeling (bijv. het oefenen van een deel van het gesprek met de andere partij in VR). Daarnaast zou VR van toegevoegde waarde kunnen zijn in zaken waarin het niet tot bemiddeling komt, omdat één van de partijen weigert, de andere partij toch een deel van een (gesimuleerd) bemiddelingsgesprek te laten ervaren in VR.

Voor dit project zijn de onderzoekers met een aantal bemiddelaars in gesprek (via interviews), om hun ervaring straks mee te kunnen nemen in de ontwikkeling van een VR omgeving.

ONDERZOEK NAAR BEMIDDELING IN ZEDENZAKEN

Juliëtte Kuiper (Universiteit Utrecht) deed in het kader van haar master Sociology: Contemporary Social Problems onderzoek naar bemiddeling in zedenzaken.

Zij focuste zich op de verschillende vormen van bemiddeling na een zedendelict; direct contact (gesprek) of indirect contact (brief/pendel). Uit haar onderzoek blijkt dat deelnemers aan een traject waarin de bemiddeling werd afgesloten met direct contact positiever waren dan in de trajecten waarin de bemiddeling werd afgesloten met een indirecte contactvorm.

We hebben deze inzichten gebruikt om te verwerken in het beleid en de werkwijze voor bemiddeling in zedenzaken en gedeeld met de bemiddelaars. Bij het maken van een keuze voor de bemiddelingsvorm worden met deelnemers de voor- en nadelen uit het onderzoek besproken, zodat deze de voor hun beste beslissing kunnen nemen.

4

BREDE BEKENDHEID

HERSTELBEMIDDELING

Net als voorgaande jaren streefden we in 2023 ernaar te bereiken dat iedereen die te maken heeft gehad met een ingrijpende gebeurtenis, niet alleen onze dienstverlening kent, maar ook begrijpt wat wij doen en weet wat je eraan kan hebben. Zodat iemand zelf de keuze kan maken om zich wel of niet aan te melden voor herstelbemiddeling. Daarom hebben we opnieuw veel voorlichting gegeven aan professionals die werken met betrokkenen van een ingrijpende gebeurtenis. Deze professionals kunnen slachtoffers, nabestaanden, daders, veroorzakers, verdachten of plegers, informeren over de mogelijkheid van herstelbemiddeling. In 2023 richtten we ons met name op betrokkenen na seksueel misbruik of na een verkeersongeval. Fijn dat er weer veel aandacht was voor het onderwerp herstelbemiddeling in (landelijke) media zoals (online) tijdschriften, kranten, radio/podcast én televisie. Op die manier wisten meer betrokkenen ons zelf te bereiken.

VOORLICHTING AAN PROFESSIONALS

We hebben gekeken naar hoe we onze voorlichtingen effectiever konden maken en beter aansluitend bij de doelgroep. We gaven weer door het hele land voorlichting over herstelbemiddeling en wat wij kunnen betekenen voor mensen aan onder meer teams van de politie, Slachtofferhulp Nederland, de Reclassering en Penitentiare Inrichtingen. Deze voorlichting had elke keer weer een andere vorm. Nieuw was de vorm van een ronde tafel sessie, waarbij we met professionals aan de hand van thema's bespraken hoe we samen kunnen werken aan herstel bij cliënten.

Een greep bijzondere bijeenkomsten uit de lange lijst:

- In mei gaven we samen met Slachtofferhulp Nederland een workshop tijdens het jaarcongres van **Centrum Veilige Sport Nederland**.
- In mei en in november organiseerden we een avond met vertoning van de film *The Meeting*. Een keer samen met **Avans Hogeschool** en een keer samen met **Slachtofferhulp** en **Reclassering**.
- Tijdens het plenaire deel van het jaarlijkse **Congres van het Verbond van Verzekeraars** eind september sprak oud-deelnemer Manon over de bemiddeling die zij had met de chauffeur die een ongeluk veroorzaakte waardoor zij haar been is kwijtgeraakt.
- Het jaarlijkse **LANGZS Congres** had als thema herstelrecht en onze directeur Nathalie de la Cousine verzorgde een presentatie over wat herstelbemiddeling slachtoffers van seksueel misbruik kan brengen.
- In november gaven we een workshop op de landelijke dag voor **COSA vrijwilligers** en waren we onder de indruk van de betrokkenheid van de vrijwilligers.

- In december organiseerden wij een Ronde tafel bijeenkomst voor alle teamleiders in PI Vught. En hebben we de samenwerking met **geestelijk verzorgers** in de PI's opnieuw in het licht gezet en in dat kader voorlichting gegeven aan de hoofden van alle denominaties tijdens de MT-lunch in Den Haag.

MEDIA

In 2023 was er veel media-aandacht voor het onderwerp herstelbemiddeling. Een greep uit de lijst:

- **De Kampioen**, het ledenmagazine van de ANWB, publiceerde drie interviews van mensen die een ernstig ongeval hadden veroorzaakt. Hoe gingen zij hierna verder en hoe hielp het contact met de ander hen in herstel?
- Het tv-programma **EenVandaag** maakte een reportage over bemiddeling na seksueel geweld en interviewde Sonja, die in gesprek ging met de man die haar 20 jaar ervoor had verkracht.
- Nieuwsprogramma **Nieuwsuur** maakte een uitgebreide reportage over gesprekken tussen slachtoffers/nabestaanden en tbs-gestelden in tbs-klinieken.
- **De Gelderlander** interviewde Daisy en haar gezin en Henk. Zij gingen met elkaar in gesprek na een zwaar ongeval.

Op onze website zijn deze uitingen terug te lezen of te bekijken. Voor een volledige lijst van publicaties, zie: Pers en media op onze [website](#).

FLAIR

PREMIUM

Miranda (25) werd misbruikt door haar opa: 'Ik vond het niet fijn, maar dacht dat het erbij hoorde'

MANON (24) VERLOOR ONDERBEEN DOOR ONGELUK: 'WIST DRIE JAAR LANG NIET WIE DIT VEROORZAAKT HAD'

LINDA.

Veroorzakers ongelukken hebben meer hulp nodig: 'Mensen weten vaak niet eens wie ze hebben aangereden'

AD

FILM: JE VERRAI TOUJOURS VOS VISAGES

In december 2023 draaide de Franse film **JE VERRAI TOUJOURS VOS VISAGES** in filmtheaters in heel Nederland. Een indringende film over wat er kan gebeuren als daders en slachtoffers met elkaar in gesprek gaan. De film laat goed zien wat de gevolgen kunnen zijn voor slachtoffers van ingrijpende gebeurtenissen als geweldsovervallen en seksueel misbruik. En welke verhalen daders kunnen hebben en hoe zij omgaan met de gevolgen van hun daden. Maar ook toont de film hoe slachtoffers en daders, door met elkaar in contact te komen, elkaar kunnen helpen om te herstellen. Daarnaast laat de film zien hoe deze ontmoetingen in zijn werk gaan: met een voorbereiding tot in de details, hard werken door de deelnemers én de bemiddelaar en met vaak een traan en soms een lach.

“Heel blij dat ik het gedaan heb. Er is een groot stuk angst van me afgevallen.”

[Belinda ging na 25 jaar in gesprek met de winkelovervaller.](#)

ONLINE EN SOCIAL MEDIA

In 2023 bezocht nagenoeg eenzelfde aantal bezoekers onze website: zo'n 20.000 mensen. We hebben gewerkt aan onze vindbaarheid in Google zodat mensen onze website makkelijker kunnen vinden. We waren actief op LinkedIn en daar groeide het aantal volgers weer. In september zijn we gestart met een maandelijkse LinkedIn nieuwsbrief, die eind december bijna 2.000 abonnees had. Het account op Instagram groeide met bijna een vijfde volgers.

Volg Perspectief op:

 [LinkedIn](#) [Instagram](#) [Vimeo](#)

CURSUSSEN EN GASTCOLLEGES

Net als voorgaande jaren organiseerden bemiddelaars bij verschillende gevangenissen een sessie voor gedetineerden tijdens de cursus Puinruimen en de Dapper training in jeugdgevangenissen. Ook waren we aanwezig bij een praktijkmiddag voor studenten aan de Vrije Universiteit Amsterdam over herstelrecht en verzorgden we gastcolleges aan studenten van de minor "Werken in gedwongen kader" van Avans Hogeschool. Een bemiddelaar gaf een gastcollege aan studenten van de minor juridisch dienstverlening op de Hogeschool Utrecht en op de Hogeschool van Amsterdam waar ook een groep studenten van de Hogeschool van Antwerpen bij aansloot tijdens een uitwisseling.

5

ORGANISATIE

Perspectief Herstelbemiddeling is een stichting. Op het landelijk kantoor in Utrecht werkt een team van zes medewerkers dat zorgt voor het verwerken van de meldingen, communicatieactiviteiten, beleidsontwikkeling en aansturing. Perspectief Herstelbemiddeling beschikt over 21 bemiddelaars. Zij zijn verspreid over heel Nederland werkzaam, waarbij ze zoveel mogelijk regionaal werken. Perspectief Herstelbemiddeling heeft een shared service overeenkomst met Slachtofferhulp Nederland. Op deze wijze heeft Perspectief Herstelbemiddeling ondersteuning op IT, financiën, facilitair en HR geborgd.

GOVERNANCE

De Raad van Toezicht en de Raad van Bestuur van de stichting Slachtofferhulp Nederland vormen tevens de Raad van Toezicht, respectievelijk de Raad van Bestuur van Perspectief Herstelbemiddeling (personele unie).

RAAD VAN BESTUUR

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor de realisatie van de statutaire doelstellingen van Perspectief Herstelbemiddeling. De Raad van Bestuur bestaat uit mevrouw mr R.H.M. Jansen MPA, voorzitter, en de heer drs E.M. van der Kruijk MBA, lid. De principes van de Governancecode Sociaal Werk zijn van toepassing en vormen de basis voor het handelen van de Raad van Bestuur. De taken en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd in de statuten van Perspectief Herstelbemiddeling en in diverse reglementen.

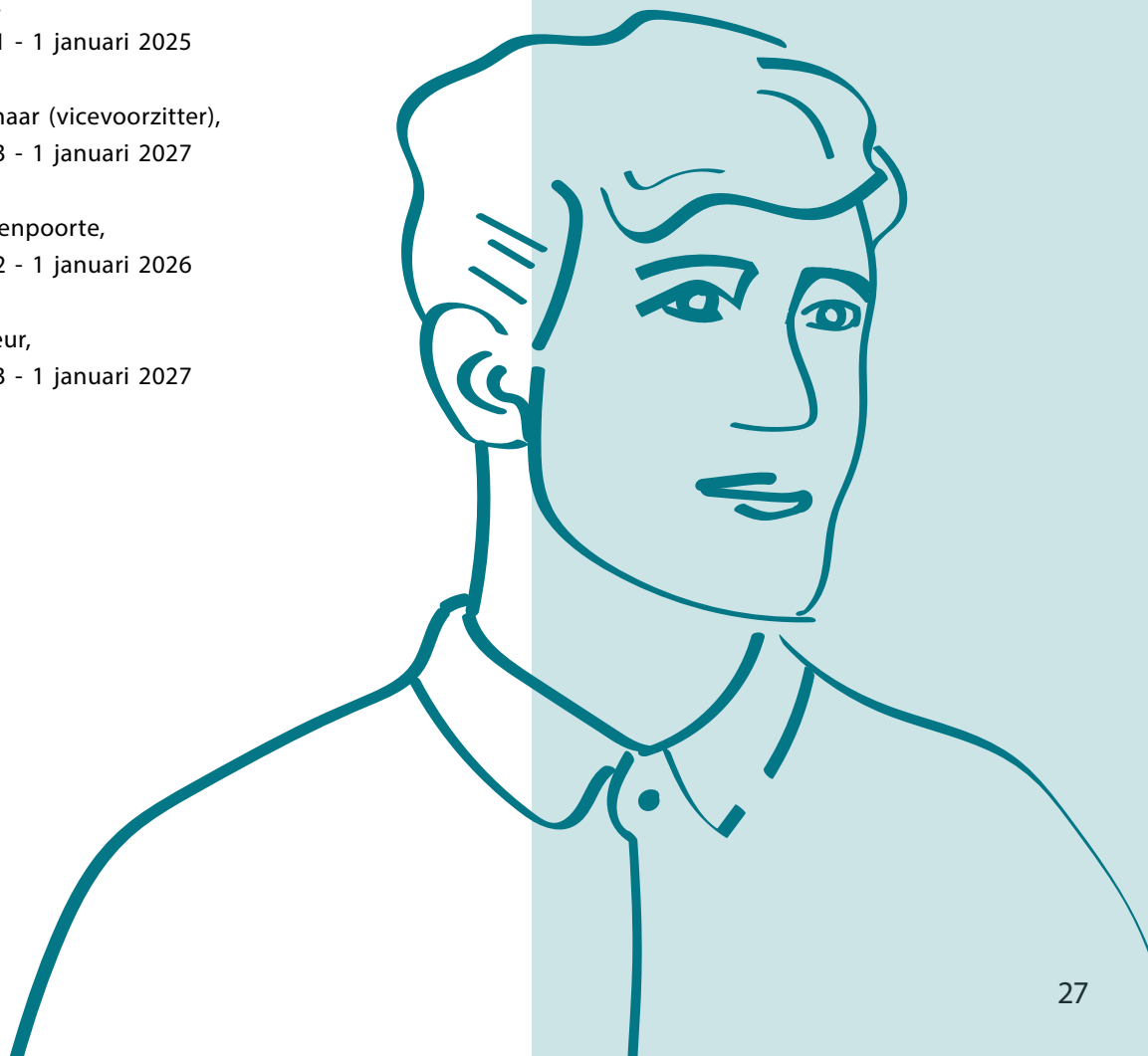
RAAD VAN TOEZICHT

De Raad van Toezicht houdt integraal en onafhankelijk toezicht op het bestuurlijk handelen en het beleid van de Raad van Bestuur en op de algemene gang van zaken bij Perspectief Herstelbemiddeling. De Raad van Bestuur legt jaarlijks het jaarplan en de begroting van de stichting en het bestuursverslag en de jaarrekening over het afgeronde boekjaar ter goedkeuring aan de Raad van Toezicht voor.

De Raad van Toezicht staat de Raad van Bestuur met raad bij en treedt op als sparringpartner. Ook vervult de Raad van Toezicht de werkgeversfunctie voor de leden van de Raad van Bestuur. De principes van de Governancecode Sociaal Werk zijn van toepassing en vormen de basis voor het handelen van de leden van de Raad van Toezicht. De taken en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd in de statuten van Perspectief Herstelbemiddeling en in diverse reglementen.

In 2023 bestond de Raad van Toezicht uit:

- mr. P.G. (Gijs) de Vries (voorzitter),
1e termijn, 1 juni 2023 - 1 juni 2027
- dr. C.C. (Cecile) Exterkate,
1e termijn, 1 januari 2021 - 1 januari 2025
- drs. V.G. (Vincent) Moolenaar (vicevoorzitter),
2e termijn, 1 januari 2023 - 1 januari 2027
- ing. W.H. (Wim Henk) Steenpoorte,
1e termijn, 1 januari 2022 - 1 januari 2026
- mr. G.A. (Ard) van der Steur,
2e termijn, 1 januari 2023 - 1 januari 2027

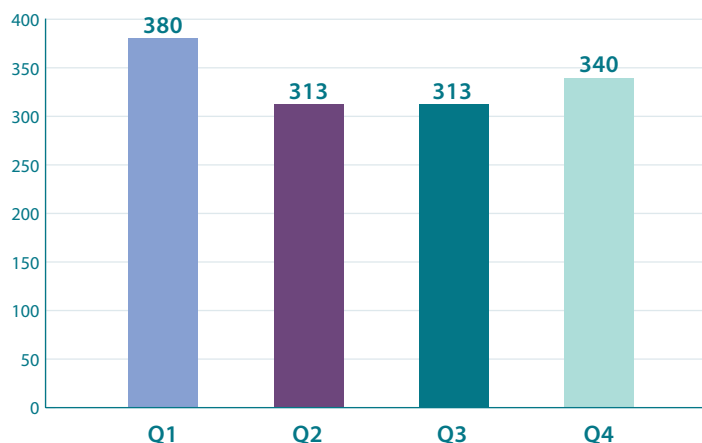
6

CIJFERS

AANMELDINGEN

In 2023 ontvingen we 1529 aanmeldingen. 1346 aanmeldingen konden worden uitgezet naar een bemiddelaar.³ Niet alle aanmeldingen konden worden uitgezet. Redenen daarvoor zijn onder andere het niet verkrijgen van gegevens van de andere partij en het doorzetten van zaken naar Mediation in Strafzaken in verband met een lopend strafproces.

UITGEZETTE AANMELDINGEN PER KWARTAAL

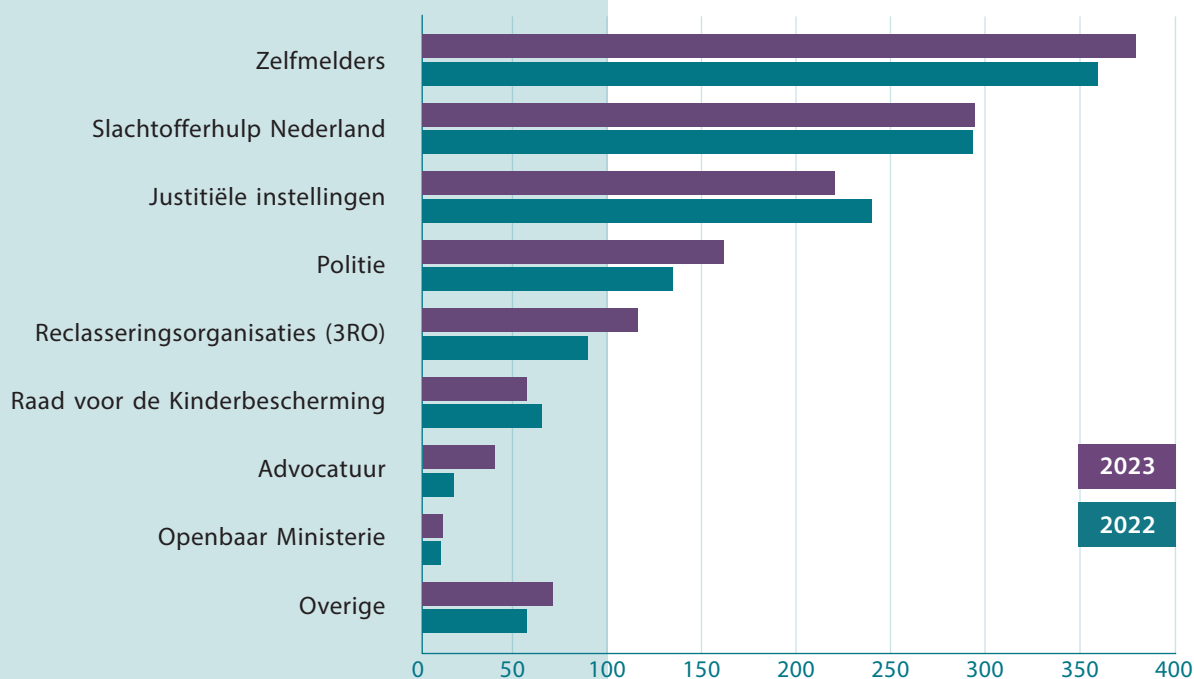
In het vervolg van dit jaarverslag gaan we uit van het totaal aantal uitgezette aanmeldingen.

3. Het definitieve aantal goedgekeurde aanmeldingen kan nog iets veranderen, omdat op peildatum 4 januari 2024 nog een aantal aanmeldingen openstonden.

WIE MELDT AAN?

Van de 1346 uitgezette zaken komt – net als in 2022 – 72% binnen via een professional die een deelnemer verwijst en aanmeldt voor herstelbemiddeling. Slachtofferhulp Nederland verwijst met 289 meldingen de grootste groep deelnemers naar herstelbemiddeling. Daarna volgen de justitiële instellingen⁴ en de politie met respectievelijk 216 en 158 meldingen. De meldingen vanuit de Reclasseringsorganisaties samen zijn toegenomen van 101 meldingen in 2022 naar 138 dit jaar.⁵ De meldingen vanuit de advocatuur zijn in 2023 ten opzichte van vorig jaar met 17 naar 38 gestegen.

AANMELDERS 2023 EN 2022

4. Justitiële instellingen omvat zowel de (jeugd)gevangenissen als de uitvoerende instanties van de tbs-maatregel.

5. Reclasseringsorganisaties omvat Reclassering Nederland, de Stichting Verslavingsreclassering GGZ, het Leger des Heils Reclassering en het Leger des Heils Jeugdbescherming en Reclassering.

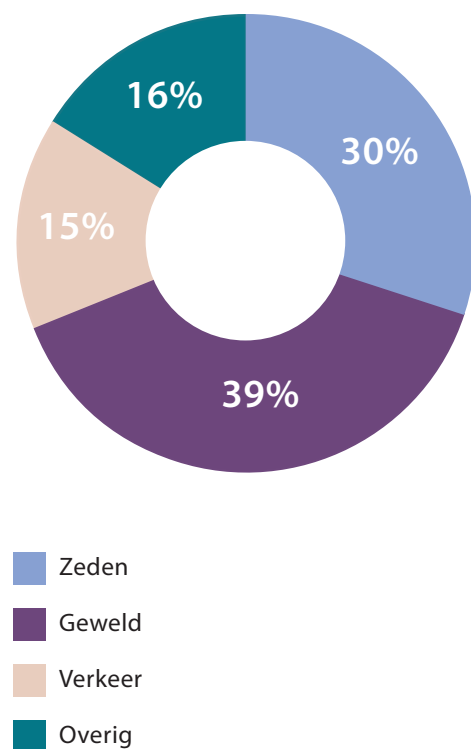
ZELFMELDERS

Het aantal zelfmelders vormt voor het derde jaar op rij met 371 de grootste groep aanmelders. De verhouding tussen het aantal zelfmelders en verwijzers is gelijk aan het jaar daarvoor. Mede doordat we inzicht hebben in hoe zelfmelders bij Perspectief Herstelbemiddeling terechtkomen, zien we terug dat onze verwijzers een veel bredere en diverse groep betreft. Zelfmelders worden geïnformeerd over Perspectief herstelbemiddeling via huisartsen, verzekeraars, psychologen, hulpverleningsorganisaties (onder andere op gebied van seksueel geweld), onderwijsinstanties, forensische psychiatrie en vertrouwenspersonen. Als we kijken naar wie de zelfmelders zijn, zien we dat 71% slachtoffer is, 23% dader, 3% getuige en 3% onder de overige categorie valt. Meer dan de helft van de gevallen waarvoor zelfmelders aanmelden betreft met 52% een zedendelict. In 18% van de zaken gaat het om een verkeersongeval.

NA WELKE DELICTEN WORDT AANGEMELD?

Als we kijken naar voor welke delicten wordt aangemeld zien we zowel absoluut als relatief geen significante verschillen ten opzichte van 2022. De enorme toename van het aandeel zedendelicten de afgelopen jaren lijkt in 2023 met 30% te zijn gestabiliseerd. De geweldsdelicten vormen met 39% nog altijd de grootste groep waarvoor wordt aangemeld. In ruim 27% van die gevallen gaat het om een levensdelict zoals moord of doodslag en in bijna 51% van de zaken was sprake van (zware) mishandeling of diefstal met geweld. In 15% van de gevallen betreft de aanmelding een verkeersdelict of -ongeval en in 16% van de gevallen gaat het om overige delicten zoals oplichting en diefstal.

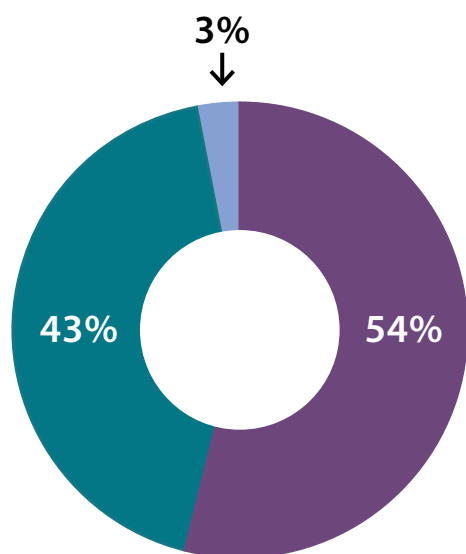
VERDELING TYPE DELICTEN

WIE NEEMT HET INITIATIEF?

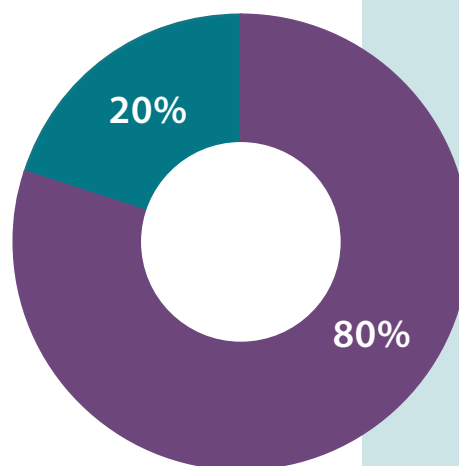
Voor het tweede jaar op rij zijn – kijkend naar alle type delicten – slachtoffers met 54% de grootste groep initiatiefnemers tot contact. In 43% van de zaken neemt de dader het initiatief en in 3% betreft het overige initiatiefnemers zoals getuigen. Ook de verhouding tussen deze drie categorieën is identiek aan de verhouding in 2022. Zoals we inmiddels gewend zijn ligt het slachtofferpercentage initiatiefnemers in zedenzaken en verkeerszaken met respectievelijk 80% en 60% nog hoger. In geweldszaken zien we dat juist vaker initiatief wordt genomen door de dader: In 63% van de geweldszaken neemt de dader het initiatief tot contact.

VERDELING INITIATIEFNEMERS ALLE DELICTEN

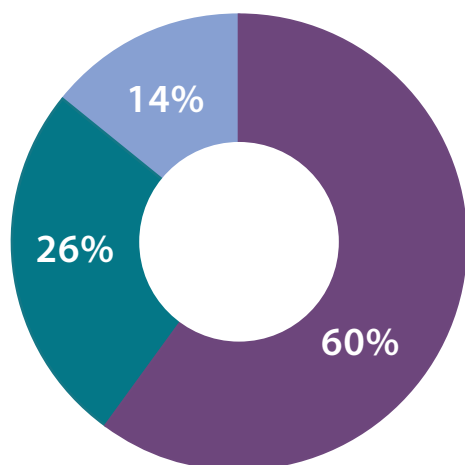
- Slachtoffers en nabestaanden
- Verdachten, daders en veroorzakers
- Getuigen en andere betrokkenen

VERDELING INIATIEFNEMERS ZEDEN

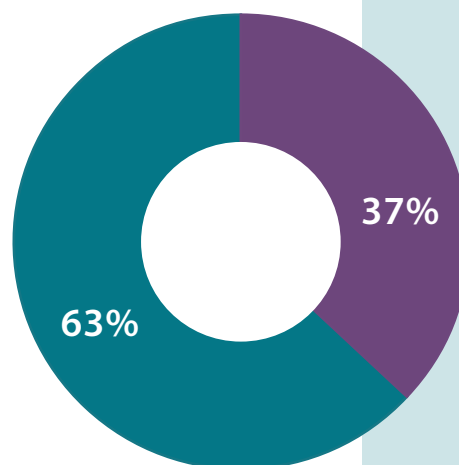
- Slachtoffers
- Daders, verdachten en plegers

VERDELING INITIATIEFNEMERS VERKEER

- Slachtoffers en nabestaanden
- Verdachten en veroorzakers
- Getuigen

VERDELING INITIATIEFNEMERS GEWELD

- Slachtoffers en nabestaanden
- Daders, verdachten en plegers

CONTACT MET DE ANDERE PARTIJ?

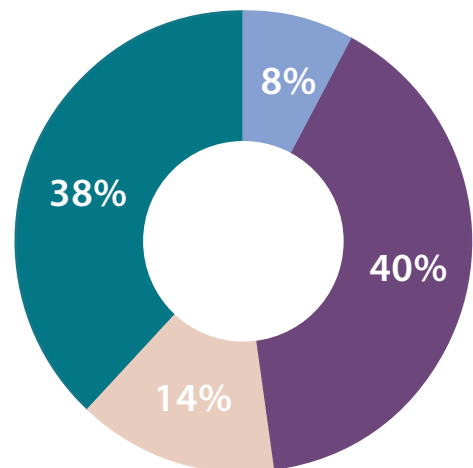
Niet alle bij een bemiddelaar uitgezette aanmeldingen leiden tot contact tussen partijen. Vrijwilligheid is één van de uitgangspunten voor een succesvol bemiddelingstraject via Perspectief en na een aanmelding van de ene partij is nog onduidelijk of de andere partij (ook) openstaat voor- en ingaat op het contactverzoek. Soms is er binnen het persoonlijk verwerkingsproces van de andere partij nog geen ruimte voor een contactverzoek. Soms besluit een van de deelnemers het bemiddelingstraject eerder te stoppen of te pauzeren. Heel soms besluit de bemiddelaar dat het in het belang van deelnemers is om het bemiddelingstraject (tijdelijk) niet voort te zetten. Het is maatwerk en de (herstel) behoeften en wensen van deelnemers staan voorop.

Het besluit om de regie te pakken en het initiatief te nemen tot een contactverzoek, alsook de gesprekken die de deelnemers (afzonderlijk van elkaar) voeren met de bemiddelaars worden echter ook vaak als vruchtbaar ervaren en kunnen in die zin bijdragen aan herstel. Van deelnemers horen we vaak, dat ook al heeft een aanmelding niet geleid tot contact, er toch een stap in de richting van herstel is gezet. Mooi is dat als beide partijen hebben besloten door te gaan met het traject na het eerste gesprek met de bemiddelaar het vrijwel altijd leidt tot contact. Dit percentage ligt al jaren op bijna 95%.

OP WELKE MANIER HEBBEN DEELNEMERS CONTACT?

De bemiddelaar bespreekt in de voorbereidende fase met deelnemers afzonderlijk wat de (herstel)behoeften zijn en welke contactvorm gewenst is. Hoewel deelnemers vorig jaar nog het vaakst kozen voor een pendel, is dat in 2023 iets teruggelopen. Nu is het gesprek met 40% weer de meest ingezette vorm van contact. We hebben geen directe verklaring voor deze minimale verschillen. De percentages brief en groepsherstel zijn nagenoeg gelijk aan verleden jaar en video- en audio-opnames werden dit jaar niet ingezet.

VERDELING CONTACTVORMEN

WIJ GEVEN JE PERSPECTIEF NA EEN INGRIJPENDE GEBEURTENIS

Perspectief
herstelbemiddeling

030 - 234 00 45

www.perspectiefherstelbemiddeling.nl